

ՊԱՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱԳԻՐԸ

¹Տէմիյ ²պա՝ ³ղէմ պէսէր պօրտէն ճիհան ⁴հքսէր նէմիյ ⁵երզէտ

Պէ մէյ պէ՛ֆրու չը՝ տիլիմա քէչիյն պէկիթէր նէմիյ երզէտ
Պէ կույի մէյֆրուշանէլ պէ ճամիյ պէր նէմիյ կիյրլընտ
Ջէհի սէճճատէի թագուա քի նց սաղէր նէ միյ երզէտ

Շուքուհի թանը սուլթանի քի պիյմի ճան տէրօ՝ տէրճէսթ
Քուլահի տիլ քէչէսթ ամմա պէ տէրտի սէր նէմիյ երզէտ
Բազիյպէմ սէրզէնիշան քէրտ քէչիյն (ի՞) պապը՝ բուի պէրթապ,
Չի ութթատ իյն սէրի մարա քի խաթը տէր նէմիյ երզէտ

Դուրա ան պիհ քի բույի խօտ զի մոշթապան պէ փուշաշք
Քի սովտայի ճիհանտարի զէմի լէշէլ նէմիյ երզէտ
Պէշու իյն նազը տէլթէնքի քի տէր պազարը եքրէնկի

Պէ նի՛մէթհա յը՝ կուշակուս մէյի անմէր նէմիյ երզէտ

Տիեհարը եւր ը՝ մէրտուրա մուգայիտ մի քուշէտ լիթէն
Չի ճայը փարս ը՝ քիյն միհնէթ ճիհան հքսէր նէմիյ երզէտ
Պէս անտան միյ նումուտ էլվէլ զէմի տէրեա պէ պույի սուտ

Ղալէթ կօֆթէմ քի հէր մովճէշ պէ սան կովէլ նէմիյ երզէտ

Պը՝բօ՝ կէնճի դանաթ ճոյ ու քոնճի ան ֆիեթ պէնշիյն
Քի եք տէմ թէնկ ի՞ տէլ պաւտէն պէ պանր ու պէ՛րը նէմիյ երզէտ
Չու չա՛ֆէզ տէր դանաթ քոյ ու էզ տիւնեայ ը՝ տուն պէկէշր
Քի եք ճո՛վ միհնէթի տունան պէ սան մէն չէր նէմիյ երզէտ:

ԿՈՌՈՆԿԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Պետրոս Սէնայ Մատարեանցի, Կոռնկ 1861 էջ 659)

Ելէկ տխրալի բողբէին աշխարհն անհաստատ չի արծիւ,
Գինուր վաճառիք վերարկուս, որ նրանից շատ չի արծիւ.
Գինեվաճառները երբէք չեն խլում գինուր բաժակը,
Կեղծ աղօթատան սփռոցը խաղողոյ արմատ չի արծիւ.

Քեզ նա է շահ, որ կարօտի սրտին բաւականութիւն տաս,
Քեզ փառք տիրապետութեան մէկ գինուրի գանգատ չի արծիւ.
Կայսերական թագի սէրը, թէեւ հոգեմայլ բան է,
Ատիթ կորստեան գլխոյ է, մէկ հանգիստ աղքատ չի արծիւ.

1. Նշանակ շեշտի (accent tonique) ուր ծայրը ուժ-
գինակի պիտի զարնէ ծայրատախին վրայ առանց զգալի
տեսողութեան:

2. Պիտի երկարի ծայրը առանց բարձրանալու:

3. Թէ՛ պիտի բարձրանայ ծայրը և թէ՛ պիտի երկարի:

4. Առանց մեր Խ տառին զօրութիւնը ճշդիւ իմանա-

լու՝ ոճանք սովորեցիւն օտար Կ (յճ) ծայրերը եէ ով

գրել: Բայ մեզ սխալ է այդ, քանզի ե ինչ հայաստանեայ

հայտմը բաւական է հիշող ու հիշող ճանելու այդ ծայրը:

5. Հոս երկու բարակ և լրեկ ծայրատարներու խնդում

կայ, իի և էի (նէմի չրգէլ) որք շեշտ ծանրութեան

չլիմանալնուն եր կրկնելով (յ) կարողալ հարկ եղած

է՛ կշիւր (وزن) զոճաքնելու ճամար:

6. Այսպէս ուր ուրեք որ լեզուն և առողջ վանկը կը

պակսի՝ նախընթաց ծայրատարին տեսակէն կամ անոր
մօտ կէտ ծայր մը կը մտնէ սողինը շափը լեշնեկու:

7. Բուն արարատաւ Կ ը մենք տառ լունինք ճշդիւ
հանկուտ այնպէս ինչպէս կը լսուի Պարսից բերանը:
Ամենէն մօտը մեզ չը երեցեալ, ոչ այն նայ՝ նուրբ և
հուն զը որ կը անանուի բառից մէջտեղ՝ ինչպէս ա-
ղայ, Բուզայ, մեղայ, դողայ, են., այլ թաւը՝ հազազը՝
ուժգինը ինչպէս կ'երեւի բառից սկիզբը, Ղուրան, Ղրան,
Ղալիսաման, են.:

8. Հարազատ արտագրութիւնը գունագուն էր, թէ՛ հայ
գոյնգուն բառերու նոյնութիւնը ի վեր ճանելու և թէ՛
բուն պարսկական հնչումը պահելու՝ եթէ արեւմտեայց ալ
արեւելեայց պէս ուղիղ ճշդէն:

9. Նոյն նկատողութեամբ պարտ էր հոս ալ գոհար
դնել:

Թշնամին ծաղր առնելով՝ ասաց, այս շէմքից հեռացիր,
քի դուքնզգոյն ցաւերին գինին քաղցրանկատ չի արժիլ.
Թէպէտ դիւրին եմ ասել ես ծովազնացութեան շահը,
Սխալ եմ, ամէն ծփման հարիւր անդամանդ չի արժիլ.

Գնա՛, գտիր վանձ գոհութեան և անկիւն մի առանձնութեան,
քի դուզնաքեայ ստղտանաց եկամուտն առատ չի արժիլ.
Հաֆիզին պէս բաւական լըր, ունայն աշխարհից ձեռք քաշիր,
Յիմարից պարտաւորվելոյն բիւր ոսկի, արծաթ չի արժիլ:

Յ. ԹԻՐԻԱՅԵԱՆ

ՀԱՍԳՈՅՆ ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅ ՀԱՅՈՑ Ս. ՅԱԿՈԲԱՅ ՎԱՆՈՒՑ

1900 թուին Պօլսոյ Հայոց թերթերը, Բիւրակն թիւ 28, 30, Բիւզանդիոն թիւ 1150, Սուրհանդակ (թիւ 447) և մասնազիտական Հանդէս Ամսօրեայ և Բանասէր (էջ 355-57 և 117-18) միմեանցից փոխ առնելով հրատարակեցին, որ Երուսաղէմի Հայոց վանքում կայ մի երկաթազիր մագաղաթեայ աւետարան՝ զրուած փրկչական 602 և հայկական ԵՄ թուականին: Եղան կասկածով վերաբերուողներ, իսկ հետաքրքրուողները սպասում էին որ Երուսաղէմի կարող միարանները աւելի ճիշտ և աւելի որոշ բացատրութիւն կտան: Եւ ժամանակուայ մատենադարանապետը՝ Սահակ Եպիսկոպոս Խապայեան՝ այժմ կաթողիկոս Մեծի տանն Կլիկիոյ՝ սկսաւ Հանդէս Ամսօրեայի մէջ (1901, էջ 33-35) իւր խօսքն ասելու:

«Պէտք է խոստովանիլ որ Երուսաղէմի Աւետարանը չունի զրչէն յիշատակարան, որովհետև վերջին թուղթ ինկած կ'երեւայ. բայց ասոր փոխարէն թուղթ 7^ա, զարդախորանի մը երեք դատարկ սինակաց ձախ կողմի սինակին մէջ տարբեր գրչառու քանաքով՝ տարեթիւն ու զրչի անունն ունի, որ «կրկնուած է աւետարաններուն վերջացած տեղերը: Այս մասին», շարու նախում է յղուածագիրը, աւելի «ըսելիք

չունիմ, ուստի ի բաւականութիւն բանասիրաց կ'անցնիմ աւետարանի նկարագրութեան և ըրած բաղդատութեանց արդեան »:

Գերապատիւ Հայրը նկատելով հանդերձ, որ յիշատակարանը «տարբեր զրչառութեան արձագանքով» է, իւր նկարագրութեան մէջ իբրեւ հաստատուն թուական նշանակում է յիշատակարանի տուածը: Այդպիսի բացորոշ յայտարարութիւնից յետ՝ մասնագէտ շրջաններում համարեա վերջացած խնդիր նկատուեց, որ եւթներորդ դարու սկզբից, կամ մինչեւ անգամ վեցերորդ անկորուստ պահուել է հայերէն մի ձեռագիր: Այդքան պատկառելի հնութիւնը առաջնակարգ կարեւորութիւն էր ստանում թէ՛ Աւետարանի բնագրի տեսակէտից և թէ՛ մանաւանդ հայերէն տառերի պատմութեան համար:

Անցած 1907 թուականի ամառը, երբ Երուսաղէմի մատենադարանի հետ ծանօթանալու նպատակով այնտեղ այցելեցի, բնականաբար շատ էի հետաքրքիր տեսնելու և ուսումնասիրելու այդ պատկառելի հնութիւնը: Աւետարանի հետ ծանօթութեանս արդիւնքը Պօլիս Հ. Բարկէն վարդապետին, իմ զրած մի մասնաւոր նամակի շնորհիւ, արդէն հրատարակուել